

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф.,

Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф.,

Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján **„B” kategóriájú folyóiratnak minősül**, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – Prof. Dr. Bacsó Róbert, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – dr. Makarovics Viktória, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – dr. Loszkorih Gabriella, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перевода Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібної продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянова Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчїк Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскорїх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznevelésének elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncsuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZIÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-507-515

УДК 657.1

Тетяна ПИСАРЕНКО

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

м. Луцьк, Україна

ORCID ID: 0000-0001-5018-0546

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. *Грошові кошти важливі для організації господарської діяльності будь-якого підприємства. Інформація про грошові кошти повністю розкривається у Звіті про рух грошових коштів, форма якого є додатком до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Звіт про рух грошових коштів дає користувачу облікової інформації відповідь на питання: чому саме такий залишок грошових коштів має підприємство на кінець звітного періоду; як рух грошей у розрізі видів діяльності вплинув на залишки грошових коштів; як можна оцінити стан грошових залишків підприємства; що можна зробити для збільшення грошових коштів у залишку, чим загрожує зменшення надходжень грошових коштів, чим загрожує надлишковість грошових коштів на банківських рахунках. Інформація статичної фінансової звітності не дає можливості визначити грошові надходження і грошові видатки за певних управлінських рішень. Саме тому постає питання організувати управлінський облік на підприємстві на оперативному та стратегічному рівнях. Методика здійснення оперативного управлінського обліку розробляється керівником спеціального аналітичного відділу підприємства, або окремим працівником, якому делеговані подібні функціональні обов'язки. На підприємстві може бути виписаний внутрішній інструктивний документ щодо ведення управлінського обліку у розрізі різних ділянок облікового процесу. Однією з таких надзвичайно важливих для підприємства ділянок є організація управлінського обліку грошових коштів. Грошові кошти протягом звітного періоду знаходяться в постійному русі, а саме: надходять на підприємство і вибувають за певним цільовим призначенням. На операційну діяльність припадає найбільший за активністю рух грошей. У статті висвітлено методику прогнозування грошових надходжень від реалізації товарів на основі аналізу обсягів відвантаження та надходжень грошових коштів за відвантажені товари. Запропоновано форми управлінської звітності для побудови прогнозної моделі Звіту про рух грошових коштів. При розрахунку прогнозних показників форми управлінської звітності можуть змінюватися, залежно від потреб управлінського персоналу в аналітичній інформації. Отже, до кожного показника може бути своя аналітична таблиця, яка розробляється на кожному окремому підприємстві та є комерційною таємницею. Завершальним етапом прогнозних розрахунків руху грошових коштів є складання моделі Звіту про рух грошових коштів.*

Ключові слова: грошові кошти, управлінський облік, організація управлінського обліку, операційна діяльність, рух грошових коштів.

JEL Classification: D 70, M 10, M 41

Absztrakt. *A pénzeszközök fontosak bármely vállalkozás üzleti tevékenységének megszervezéséhez. A pénzeszközökre vonatkozó információkat teljes körűen a cash flow-kimutatásban teszik közzé, amelynek formája az Nemzeti Számvetési Szabályzat (Standard) 1 „A pénzügyi beszámolás általános követelményei” című dokumentum függeléke. A pénzforgalmi kimutatás a számviteli információk felhasználója számára választ ad a következő kérdésekre: miért van a vállalkozásnak ilyen pénzeszköz-*

egyenlege a beszámolási időszak végén; hogyan befolyásolták a tevékenységtípusonkénti pénzáramlások a pénzeszköz-egyenlegeket; hogyan lehet értékelni a vállalkozás pénzeszköz-egyenlegének állapotát; mit lehet tenni a pénzeszköz-egyenleg növelése érdekében, mit fenyeget a pénzbeáramlás csökkenése, mit fenyeget a bankszámlákon lévő többlet pénzeszköz. A statikus pénzügyi kimutatásokban szereplő információk nem teszik lehetővé a pénzbevételek és pénzkidadások meghatározását bizonyos vezetői döntésekhez. Ezért merül fel a kérdés, hogy a vállalatnál a vezetői számvitelt operatív és stratégiai szinten kell megszervezni. Az operatív vezetői számvitel módszertanát a vállalkozás egy speciális analitikus részlegének vezetője vagy egy olyan egyéni alkalmazott dolgozza ki, akit hasonló funkcionális feladatokkal bíztak meg. A vállalat a számviteli folyamat különböző területeivel összefüggésben belső útmutató dokumentumot adhat ki a vezetői számvitelről. Az egyik ilyen, a vállalkozás számára rendkívül fontos terület a készpénz vezetői számvitelének megszervezése. A beszámolási időszak alatt a pénzeszközök folyamatosan áramlanak, azaz a vállalathoz beérkeznek, és meghatározott célokra használják fel őket. A működési tevékenységből származik a legaktívabb pénzáramlás. A cikk kiemeli az áruk értékesítéséből származó pénzáramlások előrejelzésének módszertanát, amely a szállított áruk szállítási volumenének és pénzáramlásának elemzésén alapul. A cikk a cash-flow kimutatás előrejelzési modelljének felépítéséhez a vezetői jelentés formáit kínálja. Az előrejelzési mutatók kiszámításakor a vezetői jelentés formái a vezetői személyzet elemzési információ iránti igényeitől függően változhatnak. Ezért minden mutatónak saját analitikus táblázata lehet, amelyet minden egyes vállalkozásnál kidolgoznak, és amely üzleti titok. A pénzforgalmi előrejelzés utolsó szakasza a Cash Flow Statement modell elkészítése.

Kulcsszavak: pénzeszközök, vezetői számvitel, vezetői számvitel szervezése, operatív tevékenység, pénzáramlás.

Abstract. Cash is important for the organization of economic activity of any enterprise. Information on cash is fully disclosed in the Cash Flow Report, the form of which is an appendix to NP(S)BO I "General requirements for financial reporting". The cash flow report gives the user of accounting information an answer to the question: why does the company have such a cash balance at the end of the reporting period; how the movement of money in terms of types of activities affected cash balances; how to assess the state of the company's cash balances; what can be done to increase cash in the balance, what is the risk of a decrease in cash inflows, what is the risk of excess cash in bank accounts. The information of static financial reporting does not provide an opportunity to determine cash receipts and cash expenditures for certain management decisions. That is why the question arises of organizing management accounting at the enterprise at the operational and strategic levels. The method of operational management accounting is developed by the head of a special analytical department of the enterprise, or by an individual employee who is delegated similar functional duties. The enterprise may issue an internal instructional document on management accounting for various sections of the accounting process. One of these extremely important areas for the enterprise is the organization of management accounting of funds. During the reporting period, cash is in constant motion, namely: it comes to the enterprise and goes out for a certain purpose. Operating activity accounts for the largest movement of money in terms of activity. The article describes the method of forecasting cash receipts from the sale of goods based on the analysis of shipment volumes and cash receipts for shipped goods. Forms of management reporting for building a predictive model of the Cash Flow Report are proposed. When calculating forecast indicators, the forms of management reporting may change, depending on the needs of management personnel for analytical information. Therefore, each indicator can have its own analytical table, which is developed at each individual enterprise and is a commercial secret. The final stage of cash flow forecast calculations is the compilation of a Cash Flow Report model.

Keywords: cash, management accounting, organization of management accounting, operational activity, cash flow.

Постановка проблеми. Історично склалося, що грошові кошти у сучасному вигляді пройшли еволюційних шлях від стародавнього аналогу до діючих валют різних країн. Звичайно, що цінним було в минулому та вважалося грошима, не змогло б виконати ті функції, які виконують сучасні гроші. Але гроші всіх часів і всіх країн об'єднує одна спільна риса. Вони виступають мірилом вартості активів, власного капіталу і зобов'язань.

Статичний баланс, який складається у форматі Балансу (Звіту про фінансовий стан) відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] фіксує стан грошових коштів підприємства на кінець чітко визначеного звітного періоду, тобто має місце історичний аспект всіх подій. Обліковець, як статист, фіксує фактичний стан засобів і джерел на встановлену дату. Інформація у звітності відображається обліковцем, який має резервний проміжок часу, щоб її донести до кінцевих користувачів інформації. Щодо кола користувачів облікової інформації, то воно включає дві сегментовані частини. Одна частина – це регламентна і включає перелік структур, які отримують звітну фінансову інформацію визначеного формату (у нашому випадку це форма 1). До таких структур відносять державну податкову службу України, органи статистики, вищі керівні структури, трудові колективи (якщо вимагають). Інша частина користувачів звітності є неконтрольованою за обсягами. Це означає наявність безмежної кількості користувачів інформації, яку неможливо встановити та обчислити. Чому так? Відповідь у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який вказує, що фінансова звітність не є комерційною таємницею підприємства [2]. Тому показниками фінансової звітності можуть скористатися фахівці-практики, науковці, студенти, конкуренти, інвестори, журналісти-дослідники, інші.

Інформація про грошові кошти повністю розкривається у Звіті про рух грошових коштів, форма якого є додатком до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. Тобто Звіт про рух грошових коштів дає користувачу облікової інформації (будь-якої, з двох вказаних вище сегментованих частин) відповідь на питання: чому саме такий залишок грошових коштів має підприємство на кінець звітного періоду; як рух грошей у розрізі видів діяльності вплинув на залишки грошових коштів; як можна оцінити стан грошових залишків підприємства (ймовірні загрози, ймовірні можливості); що можна зробити для збільшення грошових коштів у залишку (якщо це вимагає керівництво підприємства), чим загрожує зменшення надходжень грошових коштів, чим загрожує надлишковість грошових коштів на банківських рахунках.

Тобто інформаційні можливості Звіту про рух грошових коштів доволі суттєві. Для збільшення аналітичності показників цього Звіту можна скористатися інформацією первинних документів.

Але вся інформація фінансової звітності не дає можливості сказати управлінському персоналу що може бути з грошовим обігом за певних

управлінських рішень. Саме тому постає питання організувати управлінський облік на підприємстві на оперативному та стратегічному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації обліку і управління грошовими коштами висвітлені у численних працях науковців: Радіонова Н.Й., Окончук А.Р. [3], Мінц, О.Ю., Сідельов П.А. [4], Свистун Л.А. [5], Фартушняк О. Часовнікова Ю. [6], інші. Так, Радіонова Н.Й. і Окончук А.Р. описують управлінські аспекти обліку грошових коштів [3]. Мінц, О.Ю. та Сідельов П.А. описують порядок моделювання грошових потоків в електронних платіжних системах у режимі реального часу [4]. Свистун Л.А. висвітлює методику бюджетування грошових коштів підприємства в умовах кризових явищ [5]. Не зважаючи на численність досліджень, тема організації управлінського обліку грошових коштів залишається актуальною.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для організації якісної системи управління грошовими коштами має велике значення побудова моделі звіту про рух грошових коштів. Оскільки управлінський облік немає чіткої регламентації і методика його ведення визначається кожним підприємством самостійно, то завжди є питання до порядку прогнозування показників руху грошових коштів.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є висвітлення методики організації управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оперативний управлінський облік є складовою підсистемою стратегічного управлінського обліку. Можна сказати, що оперативний управлінський облік охоплює часовий проміжок тривалістю в рік, який є наступним за звітним роком. Стратегічний управлінський облік охоплює період часу, який більше року і є сумарним рішенням річних управлінських рішень. У цьому плані варто наголосити, що поділ на оперативний та стратегічний управлінський облік є досить умовний. Підприємство зазвичай має стратегічну ціль, до якої маленькими кроками рік за роком йде. Саме тому всі оперативні прогнози, які складаються в управлінському обліку, повністю повинні узгоджуватися із стратегічною ціллю.

Іншими словами, можна стверджувати, що стратегічний управлінський облік організовується у напрямку «від масштабного до локального». Це означає, що обліково-аналітичний персонал за основу бере стратегію розвитку, яка визначена на підприємстві. На основі стратегічної цілі будується ланцюжок підрядних цілей з конкретизацією їх на локальному (оперативному) рівні. Можна сказати, що стратегічна ціль досягається щорічними досягненнями оперативних (річних) цілей.

Методика здійснення оперативного управлінського обліку розробляється керівником спеціального аналітичного відділу підприємства, або окремим працівником, якому делеговані подібні функціональні обов'язки. На підприємстві може бути виписаний внутрішній інструктивний документ щодо ведення управлінського обліку у розрізі різних ділянок облікового процесу. Однією з

таких надзвичайно важливих для підприємства ділянок є організація управлінського обліку грошових коштів.

Грошові кошти підприємства постійно перебувають в русі. Інтенсивність руху грошових коштів визначається економічною активністю самого підприємства та амбіційністю його керівництва. Є підприємства, які спокійно функціонують, стабільно підтримуючи досягнутий рівень розвитку. У них час йде з однаковою динамікою роками та можливим коригуванням активності грошового руху через інфляційні процеси. Є підприємства, які виживають і знаходяться у постійному пошуку грошових ресурсів для вирішення нагальних питань: заплатити заробітну плату, щоб уникнути невдоволення працівників; заплатити постачальникам і банківським установам, щоб не порушили справу про банкрутство. Грошові рухи таких підприємств знаходяться у постійному «штормі», а дії керівництва нагадують дії пожежників при активно наростаючому полум'ї. Є підприємства, які знайшли «золоту жилу». У цьому випадку співпали в часі і просторі ресурси, кваліфікований персонал, невичерпна енергія та завзяття управлінців.

Отже, при різній інтенсивності ділової активності підприємства будуть виставлятися різні умови до методики прогнозування руху грошових коштів, як визначального елементу організації управлінського обліку.

Діяльність підприємства відповідно до НП(С)БО 1 (форма 2, форма 3) здійснюється за трьома видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова [1]. Грошові кошти протягом звітного періоду знаходяться в постійному русі, а саме: надходять на підприємство і вибувають за певним цільовим призначенням. На операційну діяльність припадає найбільший за активністю грошовий потік.

Надходження грошових коштів від операційної діяльності включає:

- надходження від реалізації товарів, робіт, послуг;
- надходження від оренди вільних виробничих площ, складських та адміністративних приміщень, торгівельних точок та будь-яких об'єктів нерухомої власності або транспортних засобів, які тимчасово не використовуються за основним своїм призначенням на підприємстві;
- несистемні грошові надходження від реалізації зайвих оборотних активів (матеріали, сировина, малоцінні оборотні активи, які не планують використовувати у майбутній господарській діяльності підприємства).

Видатки грошових коштів у процесі операційної діяльності:

- оплата послуг постачальників за сировину, матеріали, товари, роботи, послуги;
- оплата послуг з оперативної оренди виробничих площ, складських та адміністративних приміщень, торгівельних площ;
- виплата заробітної плати працівникам;
- сплата податків за результатами господарської діяльності.

Найефективнішим способом налагодження управлінського обліку грошових коштів є їх прогнозування та побудова різних прогнозних моделей поведінки грошових коштів. Методика прогнозування розробляється обліково-аналітичним управлінським персоналом підприємства і може бути переглянута за результатами порівняння фактичного руху грошових коштів із прогнозними

показниками. Зазвичай передбачається допустимий рівень відхилень у відсотковому розмірі. Наприклад, можна встановити прийнятний рівень відхилення на рівні 10% як в сторону збільшення, так і в сторону зменшення. Очевидним буде той факт, що більший рівень відхилення буде стосуватися підприємств з активною або навіть агресивною політикою завоювання ринку за конкретно визначеним напрямком діяльності. Якщо ж підприємство планує працювати стабільно та розраховувати на постійну клієнтську базу, то допустиме відхилення може бути зменшене до 5%.

Для прикладу, розглянемо методику прогнозування грошових надходжень від реалізації товарів. У розрахунках ми абстрагуємося від фактору ПДВ, тобто умовно вважаємо, що наше умовне підприємство не є платником податку на додану вартість. Для початку потрібно провести аналіз обсягів відвантаження і надходжень грошових коштів за відвантажені товари. Всі аналітичні розрахунки можна представити у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз обсягів відвантаження і надходжень грошових коштів за відвантажені товари*

Показник	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5	Прийнятний показник для прогнозних розрахунків
1. Обсяг відвантаження товарів за реалізаційними цінами, тис. грн.	1000	1200	1400	1600	1800	2086
2. Ріст обсягів відвантаження, %	X	20,00	16,67	14,29	12,50	15,86
3. Надходження грошових коштів за реалізовану продукцію, тис. грн.	950	1128	1302	1520	1692	1965
4. Відсоток грошових коштів, які не надійшли на рахунок підприємства, %	5	6	7	5	6	5,8
5. Динаміка надходжень грошових коштів за товари у розрізі кварталів, %						
1-й квартал	30	31	30	29	30	30,0
2-й квартал	25	26	25	27	26	25,8
3-й квартал	28	29	27	28	29	28,2
4-й квартал	17	14	18	16	15	16,0

Показник	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5	Прийнятий показник для прогнозних розрахунків
5. Динаміка надходжень грошових коштів за товари у розрізі кварталів, тис. грн.						
1-й квартал	285	350	391	441	508	589
2-й квартал	238	293	326	410	440	507
3-й квартал	266	327	352	426	491	554
4-й квартал	162	158	234	243	254	314

*Сформовано автором

При розрахунку прогнозних показників форма таблиці буде змінюватися залежно від потреб управлінського персоналу в аналітичній інформації для прийняття відповідного управлінського рішення.

Отже, до кожного показника може бути своя аналітична таблиця, яка розробляється на кожному окремому підприємстві і є комерційною таємницею.

За результатами таких робочих таблиць формується журнал реєстрації прогнозних операцій на плановий рік (або роки). Варіант такого журналу наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Журнал реєстрації прогнозних операцій на плановий рік

Зміст господарської операції	Номер аналітичної таблиці	Дебет	Кредит	Сума, тис. грн.	Примітка
Надходження грошових коштів за реалізовану продукцію, тис. грн.	Таблиця 1	31	36	1965	Враховано відсоток грошових коштів, які не надійдуть на рахунок підприємства
...

*Сформовано автором

Передбачається, що у журналі реєстрації прогнозних операцій буде розписано всі прогнозні надходження і прогнозні видатки підприємства на плановий рік (або роки).

Завершальним етапом прогнозних розрахунків руху грошових коштів є складання моделі Звіту про рух грошових коштів. Таку модель можна представити у вигляді типової форми 3 відповідно до НП(С)БО 1 [1] або у довільному форматі, як пропонується у таблиці 3.

Таблиця 3

Прогнозна модель Звіту про рух грошових коштів

Показник	Сума, тис. грн.		Номер аналітичної таблиці, коментар
	Дебет	Кредит	
1. Залишок грошових коштів на початок звітного періоду	6500		Перенесення показників початкового балансу фактичного. Якщо терміни планування більше одного року, то враховуються прогнозні залишки грошових коштів
2. Надходження грошових коштів за реалізовану продукцію, тис. грн.	1965		Таблиця 1
...
3. Залишок грошових коштів на кінець звітного періоду	8465		Математичний розрахунок

*Сформовано автором

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на невеликому прикладі продемонстровано методику прогнозування показників руху грошових коштів від операційної діяльності. Але підходів до прогнозування показників руху грошових коштів є багато і кожен з них заслуговує на вивчення. Крім того, всі прогнозні розрахунки вимагають уважності, професійності та відповідних знань від обліково-аналітичного персоналу. Обґрунтованість таких розрахунків впливає на прийняття управлінських рішень щодо подальшої діяльності та розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 31.10.2023).
3. Радіонова Н.Й., Окончук А. Р. Управлінський аспект обліку грошових коштів підприємства. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» 10 червня 2022 року. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20544/1/IMPER_2022_V2_P212-215.pdf (дата звернення 31.11.2023 р.).
4. Мінц, О. Ю., Сідельов П. А. Моделювання грошових потоків в електронних платіжних системах у режимі реального часу. *Економічний простір*, (178), 2022. С. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/178-14> (дата звернення 31.11.2023 р.).
5. Свистун Л.А. Бюджетування грошових коштів підприємства в умовах розгортання кризових явищ в економіці. *Економіка і регіон*. 2022. № 3 (86). С. 59–64. URL: DOI: 10.26906/EiR.2022.3(86).2648 (дата звернення 31.11.2023 р.).
6. Фартушняк О. Часовнікова Ю. Облікова ідентифікація грошей у суб'єктів господарювання в умовах цифровізації. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 1. С. 164-171. URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.164> (дата звернення 31.11.2023 р.).

References

1. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti» vid 07.02.2013 r. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» vid 16.07.1999r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
3. Radionova N.Y., Okonchuk A. R. Upravlinskyi aspekt obliku hroshovykh koshtiv pidpriemstva. II Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia «Imperatyvy ekonomichnoho zrostantia v konteksti realizatsii hlobalnykh tsilei staloho rozvytku» 10 chervnia 2022 roku. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20544/1/IMPER_2022_V2_P212-215.pdf [in Ukrainian].
4. Mints, O. Yu., Sidelov P. A. Modeliuvannia hroshovykh potokiv v elektronnykh platizhnykh systemakh u rezhymi realnoho chasu. *Ekonomichniy prostir*, (178), 2022. S. 83-88. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/178-14> [in Ukrainian].
5. Svystun L.A. Biudzhetuvannia hroshovykh koshtiv pidpriemstva v umovakh rozghortannia kryzovykh yavyshech v ekonomitsi. *Ekonomika i rehion*. 2022. № 3 (86). S. 59–64. URL: DOI: 10.26906/EiR.2022.3(86).2648 [in Ukrainian].
6. Fartushniak O. Chasovnikova Yu. Oblikova identyfikatsiia hroshei u sub'iektiv hospodariuvannia v umovakh tsyfrovizatsii. *Ekonomichniy analiz*. 2023. Tom 33. № 1. S. 164-171. URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.164> [in Ukrainian].

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.